

KULTURKRÓNKA

IGNÁT ÉS ANISZIN

Az esküvő napján Zakar kivette a harangozó gyerek kezéből a harangkötelet, mert ma ő fog harangozni. Az egész falu ott tolongott a deszkatemplom körül. A haranglábon felle hánykolódtak a harangok, hangjuk betöltötte a völgyet, felszállt a Popágyához, minden favághoz és pásztorhoz, akik már tudták, hogy most a szép Aniszin megy a templomba és Ignát felesége lesz.

Az egész falu beállt a menetbe: öregek és fiatalok, mert ilyen szép lány még nem ment erre férjhez. A kis templom egészen megtelt. Hilarion atya mosolyogva kötötte össze kezüket és még meg is füstölte a párt illatos tömjénnel. Új család születik a Verchovinán, meg kell áldani.

— Megáldlak titeket és a Hospodin is áldja meg a ti szerelmeiteket, gyerekeiteket, örömeiteket és szenvedéseiteket. S Bogom!

A lányok mindjobban előretolakodtak, mindegyik Aniszin bíbor arcát szeretne volna megcsókolni, mert akkor még ebben az évben férjhez mennek. Az öreg Olena néni Aniszin ruháján látott valamit. Lehajolt és valamit igazgatott a ráncon. Zakar abbahagyta a harangozást, mert ő is a menetet akarta nézni. Ignátnak a nagy boldogságban eszébe jutott, hogy senkinek sem fizetett: se Hilarion atyának, se a násznépnek, se az egyházfinak. Egy fillérje sem volt: mind, mind ráment a házra.

És most mi lesz?

Lábunk alatt mélyen süppedt a fű. Aniszin oldalról Ignátra nézett és foga még jobban fénylett arca fényességétől. Karjával erősen megszorította Ignát erős kezét.

— Ignát... úgy örülök — csak ennyit tudott mondani, amint az erős legény karján vezette ezt a porcellánfehér szépséget. „De ezután mi lesz, ha egy fillér kell“. Csak ez járt Ignát fejében. „De nem is gondolkozom rajta, mindenki várjon. Ezzel rontom el nagy örömeimet.“

Az új házba vezette Aniszint. Ondrej bement, felnézett a gerendákra, körülnézte az ágyakat, asztalt, amelyet Ignát anyja vászonterítővel takart le. Egyébként üres volt az asztal.

— Hát megkaptad Aniszint a törvényszerint — mondta Ondrej, — te is adj meg neki mindent. Érted?

— Értem — mondta Ignát.

— Nem most. Majd holnap. Holnaptól kezdve — felelte Ondrej.

Aniszin anyja pékkenyeret adott lányával: kenyeret vigyen a lány a házhoz. Aniszin kendőjébe dugta és a sarokba tette.

A poloninán két csillag jött fel. Rebegő fényük belátszott Ignát házába. A Kamjonkán kigyulladt az első pásztorház, majd az erdők sugni kezdtek. Este volt, Aniszin nászestéje.

A szénával bélelt ágyon feküdtek, ott volt a nászeste. Aniszin odaszólt Ignátnak:

— Nyisd ki az ablakot, mert megfulladok a hőségtől. Melegem van.

Most aludt először legénnyel: minden forróság arcába, teste pórusaiba zsufolódott. Szíve zuhogva verdesett. Ignát felkelt, kinyitotta az ablakot. Széna szaga ömlött be. Mikor pedig a szél erősebben fujt, a fenyvesek gyantás levegőjét hintette szét a szobában.

Fehér vászonlepedőn feküdt Aniszin, ez a törvény. Ezt magával hozta,

mert ez lesz a tanú. Becsülete, tisztasága, hozománya, kincse és lánysága tanuja.

Ondrej és Ignát apja a sötétben beszélgettek. Most már rokonok lettek, együtt járhatnak irtani, közösebb lesz a szenvedésük és örömük. Mert előttük volt Ignát háza, amelyben Ondrej lánya, Aniszin aludt. Mikor bent Ignát elfujta a gyertyát, Ondrej kezét fogott Ignát apjával.

— S Bogom.

— S Bogom.

A sötétség mindent betakart a Tereblja völgyében. Az öreg erdők ságása erősebb lett.

Reggel Aniszin összetörtén ébredt fel. Ignát állt fölötte és a lepedőre mutatott. Aniszin megértette. Felöltözött, haját friss vízzel simára fésülte, szoknyáját erősen megkötötte és előre ment. Ignát utána.

Kiléptek a házból. Az ucca két oldalán az egész falu felsorakozott. Így van ez itt minden esküvő után, mert ez a törvény. A menyasszonyt nézik, akinek másnap ki kell jönnie és a falu szeme előtt kell elvonulnia.

Aniszin is kilépett az uccára, utána Ignát, aki csendesesen fogadta a favágók köszöntéseit.

Oleksza, Zakar meg a többi legény Tekovics kocsmájában ültek, ott énekeltek. Majd az ablakból meglátják Aniszint Ignáttal.

Aniszin lehajtott fejjel lépkedett. Nem köszönt se jobbra, se balra. A köves utat nézte, amelyen kislány korában teheneket, kecskéket hajtott a poloninákra. Ezen a fehér országuton járt a Kamjonká sötét erdeibe, ott ismerkedett meg az erdőknél és pogány oltármaradványoknál titkosabb szerelemmel. Most lassan lépked rajt. Vállán, félig a hátán kiterítve a vászonlepedő. Még látszik rajta az éjjeli gyűrődés.

És látszik rajta a véres folt, Aniszin tisztaságának és lányságának tanuja. Így mondja ezt az ősi törvény, hogy a lány, aki férjhezmegy, másnap reggel a falu előtt mutassa meg lányságának bizonyítékát. Ha nem jön ki és nem halad el az emberek, asszonyok, lányok előtt azzal a véresfoltú lepedővel, rosszabb a sorsa a kutyánál. Megvetik, piszkosnak tartják. Egy éjszakára tartogatnak mindent a Csorna Rika tájékán a lányok. Ez az ősi odaajándékozás nem változott, mert, ime, Aniszin is lehajtott fővel lépked, pedig mennyit beszéltek róla. Nem is csalhatott volna Aniszin, mert az is törvény, hogy bejelenti idejét, lányságának betegségét.

Most itt van. Itt lépked. Az emberek köszöntik, az asszonyok szemüket törülgetik. Ignát örül és fogadja a köszöntgetéseket. Abrahamovics is kiált és mosolyogva hajolt meg Aniszin előtt. És irigyelte Ignátot.

— Már elég — mondta Ignát. — Itt az utolsó ház, tovább nem megyünk. Aniszin levette a lepedőt, megkönnyebbulten hajtotta össze és tiszta felével hóna alá vette. Jókedvűen lépkedett Ignát oldalán. Megint bementek az új házba. Aniszin megállt, hogy mit is kezdjen leelőször.

— Kenyeret kell szegnem — gondolta — ez az első. Ha az megtörténik, akkor mindig lesz a háznál kenyér.

Ignátnak is eszébe jutott Ondrej szava: „mindent neked adott Aniszin, neked is mindent meg kell adnod“.

Nyugtalanul nézett a sarokba. Ott volt a tarisznya. Tegnap látta, hogy Aniszin anyja eltört egy darabot a pékkenyérből, mára semmi sem maradt. Ignát odament a tarisznyához, megtapogatta, hogy benne van-e a kenyér. Benne volt.

— Éhes vagyok — mondta csendesesen Aniszin. Va' amit ennék, mert kifáradtam. Tegnap dél óta kifáradtam. Együnk valamit.

Ignát meredten nézte feleségét, nyugtalanul keresgélt a házban.

Egyik sarokban, a másik sarokban is széthányta a rongyokat, csak a tarisznyához nem ment. Aniszin rászólt.

A tarisznyát keresed? Ott van a sarokban.

— Azt.

Ignát reszkető kézzel vette fel. Kivette a kenyeret. Könyökig nyult bele, míg kihuzta a fekete, széttöredezett kukoricakenyeret és Aniszin elé tette. — Egyél — mondta feleségének. — Más nincs.

Aniszin keresztet vetett, mintha otthon lett volna és beleharapott a kukoricakenyerbe. A második harapás után sirás fogta el. Fejét a deszkaasztalra ejtette és ott rázkódott a sirástól.

A Kamjonka erdeiből vad felhők törtek elő és a Tereblja völgyében megeredt az eső.

A SPANYOL FÖLDKERDES. A spanyol közviszonyok feudális jellege afrikai. A Pyrénéusok hegylánca sokkal járhatatlanabb, mint az Alpok. Magát Spanyolországot pedig számos magas hegység darabolja szét. Folyói sokszor kiszáradnak nyáron, akár Afrikában; a partvidékek közelében óriási gyorsasággal zuhannak alá és így meggátolja a hajózást. A földrajzi széttagoltság nehezítette meg a kapitalizmus kifejlődését. A népesség nagyrésze soha életében nem lépi át tartományai határait. Az 1930-as népszámlálás szerint Spanyolország 23.6 millió lakosa közül csak 3 millió él azon a tartományon kívül, ahol született. Az éghajlat is afrikai. Északon esős, délen rendkívül száraz, ami — mesterséges öntözés hiányában — meggátolja a földművelés fejlődését. Az évszakok gyorsan mennek át egymásba, a nagy hőváltozások pedig — akár csak Magyarországon — sok nehézséget okoznak a földművelőnek.

Spanyolország elmaradottságának másik oka: történelmi. 711-ig a spanyol történelem követte az általános európai irányt. A római hódítás után felveszi a latin kultúrát, később a kereszténységet. 711-ben azonban, midőn az arabok hódítása elérte tetőpontját, irányt változtat a spanyol történelem. Spanyolország hosszú évszázadokra a muzulmán kultúra nyugati bástyája lesz. Az arab uralom idején élte Spanyolország a virágkorát. Az arab mérnökök hatalmas öntözőműveket építettek. A lakosság elérte a 30 milliót. Európában egyedül a spanyolországi egyetemeken tanítottak matematikát, természet- és orvostudományt. Az arab hódítást követő nyolc évszázad folyamán állandó a harc az északspanyolországi keresztény uralkodók és a mohamedánok között. 1492-ben visszafoglalták az utolsó arab fellegvárat: Granadát. A visszahódított földek természetesen a harcos kapitányok és az Egyház kezére kerültek. Az általános öldöklés, az örökös harcok megtizedelték a városok lakosságát, a városi kultúra lehanyatlott, a polgárság szinte megsemmisült. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a feudalizmus Spanyolországban erősebben tartotta magát, mint bárhol másutt Európában.

A XVII. században, az arabok végleges kiszorítása után a keresztény spanyol királyság hatalma tetőpontján állott. Spanyolország volt a legtekintélyesebb keresztény nagyhatalom. A spanyol királyok uralkodtak Dél- és Közép-Amerika, Hollandia és Flandria felett. Egész hajóhadak hordták a gyarmati kincseket és a meghódított országok aranyát az anyaországba. Ez az aranybeömlés azonban több bajt okozott, mint hasznot. A fényűzés foglalta el a munka helyét. Az ország urai mit sem törődtek a belső jövedelemmel, hiszen kívülről ömlött a pénz. A termelés megmaradt fejletlen állapotában. A dolgos, iparos mőrokat és az ügyes kereskedő zsidókat üldözték, irtották, kiűzték. 1750-ben a lakosság száma már csak 8 millió.